

"אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם"

פרשת נצבים שקוראים תמיד לפני ראש השנה היא מסך המבדיל בין התוכחות לראש השנה

מפחד הקללות שנזכרו בפרשת כי תבוא ואמרו: "מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם, אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה, והרי אתם קיימים לפניו". כלומר הלא אתם רואים שהקב"ה הוסיף פרשה שלמה פרשת נצבים, כדי להפסיק בין התוכחות שבפרשת כי תבוא לראש השנה.

והנה מטעם זה פתח את הפרשה בפסוק: "אתם נצבים היום", לרמז על הסיבה שהפסיק בפרשה זו, כי אתם נצבים "היום" בראש השנה לעמוד לדין לפני הקב"ה, ומטעם זה אינו חפץ להסמיך הקללות לראש השנה, הרי לכם הוכחה ברורה שאין הקב"ה חפץ להעניש אתכם בתוכחות הקשות הללו, אלא אדרבה ברוב רחמיו וחסדיו קבע מסך ברזל להפריד בין התוכחות לראש השנה.

אלא שעתה עדיין מוטלת עלינו חובת הביאור, לבאר בדרך עבודה השווה לכל נפש, מהי התועלת במה שהפסיק הקב"ה בפרשת נצבים בין הקללות שבפרשת כי תבוא לראש השנה, איך על ידי הפסקה זו יתבטלו כל הקללות הללו, שהבטיח הקב"ה להביא ח"ו על ישראל אם לא ישמרו את התורה. זאת ועוד, מאחר שאין הקב"ה חפץ להעניש ח"ו בעונש הקשה של כל הקללות הנוראות הללו, לשם מה כתבן הקב"ה בתורתו.

תכלית השופר לעורר יראה ההופכת מדת הדין למדת הרחמים

רחש לבי דבר טוב לבאר הענין בזה, על פי הקדמה יקרה מאירת עינים בענין מצות תקיעת שופר בראש השנה הבא עלינו לטובה, אשר כפי שמגלים לנו חכמינו ז"ל במדרשים, תכלית מצות תקיעת השופר היא להמתיק הדין מישראל ולהפוך מדת הדין למדת הרחמים, כפי ששנינו במדרש (ויק"ר כט-ג):

"יהודה ברבי נחמן פתח, (תהלים מז-ו) עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר, בשעה שהקב"ה יושב ועולה על כסא דין בדין הוא עולה, מאי טעם, עלה אלקים בתרועה [אלקים הוא מדת הדין], ובשעה שישראל

וכתבו התוספות (שם ד"ה קללות) שאנו נוהגים לקרוא גם פרשת נצבים לפני ראש השנה: "לפי שאנו רוצים להפסיק ולקרות שבת אחת קודם ראש השנה, בפרשה שלא תהא מדברת בקללות כלל, שלא להסמיך הקללות לראש השנה".

ויש להוסיף פרפרת נאה כי מטעם זה פתח הקב"ה נותן התורה פרשה זו בפסוק: "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם", על פי מה שכתבו בספרים הקדושים: "זרע קודש", "אור המאיר", "ערבי נחל", "מאור ושמש", "תפארת שלמה", "ישמח משה" ועוד, כי בפסוק זה רמז הקב"ה על ראש השנה, לפי מה שמבואר בזוהר הקדוש (פרשת בא לב): על הכתוב (איוב א-ו): "ויהי היום ויבואו בני האלהים להתייצב על ה' ויבוא גם השטן בתוכם, ויהי היום דא ראש השנה דקוב"ה קאים למידן עלמא".

הרי מבואר כי מילת "היום" בה' הידיעה רומזת על ראש השנה, שהקב"ה מלך העולם יושב בו על כס המשפט לדון את כל בני אדם, כמו ששנינו במשנה (ר"ה טז): "בראש השנה כל באי עולם עוברים לפני כבני מרון". וזהו פירוש הכתוב: "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם", היינו בראש השנה שנקרא "היום" כל באי עולם נצבים לפני הקב"ה לתת דין וחשבון על כל מעליהם עכדה"ק.

אך לפי מה שלמדנו מדברי התוספות, שאנו קוראים פרשת נצבים לפני ראש השנה, כדי להפסיק בין התוכחות שבפרשת כי תבוא לראש השנה, יש לומר כי מטעם זה פתח הקב"ה את פרשת נצבים בפסוק: "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם", שהוא רמז על ראש השנה שכל באי עולם נצבים לפני הקב"ה, כדי לרמז בכך על החסד הגדול של הקב"ה נותן התורה, שסידר בכוונה תחילה פרשת נצבים במקום הזה בתורה שבכתב, כדי שתהיה בבחינת מסך המבדיל בין התוכחות בפרשת כי תבוא, לראש השנה שבו כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון.

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין תשובתו המתוקה של משה רבינו לישראל, שהוריקו פניהם

שבת קודש הבאה עלינו לטובה פרשת נצבים, היא השבת האחרונה בשנה זו, לפני ראש השנה החדשה ה' אלפים תשע"ו העומדת כבר בפתח, הנה כי כן דבר בעתו מה טוב לשלב בין פרשת השבוע לראש השנה, ונפתח בפרשת השבוע (דברים כט-ט): "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל". ופירש רש"י (שם יב) בשם מדרש אגדה ומקור הדבר במדרש תנחומא (אות א):

"למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים, חוץ מארבעים ותשע שבתורת כהנים [פרשת בחוקותי], הוריקו פניהם ואמרו, מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם, אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה, והרי אתם קיימים לפניו".

וכבר תמה על כך ה"כלי יקר" וינועו אמות הסיפים על נחמת משה רבינו, ממנה נפשך אם ישראל שבאותו דור הרבו לחטוא עד כדי כך, שהיו ראויים שיעניש אותם הקב"ה בעונש הקללות, כי אז מתעוררת הפליאה מדוע באמת לא נענשו בהן, שהרי ברור שלא נתכוון משה לנחמם שאין הקב"ה מתכוון לקיים מה שכתב בתורתו הקדושה. ואם לא חטאו עד כדי כך שהם ראויים לעונש התוכחות, מהי הנחמה שניחמם משה: "הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה", שהרי יתכן שלא נענשו משום שעדיין לא מילאו את סאת חטאתם.

פרשת נצבים מפסיקה בין התוכחות לראש השנה

פתח דברינו יאיר ליישב ענין זה בטוב טעם, על פי מה שכתבו ה"טור" והמחבר (או"ח סימן תכח סעיף ד), כי בכל שנה ושנה קוראים פרשת נצבים לפני ראש השנה, ומקור הדבר במה ששנינו בגמרא (מגילה לא): כי עזרא הסופר תיקן לישראל שיהיו קוראים קללות שבפרשת כי תבוא לפני ראש השנה: "כדי שתכלה השנה וקללותיה".

ביאור נחמת משה רבינו לישראל: "אתם נצבים היום הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה"

פליאת הכלי יקר: איך אפשר שמשה ניחם את ישראל שלא יענשו בתוכחות אף אם ח"ו יהיו ראויים לכך

נחמת משה לישראל ממה שקבע הקב"ה פרשת נצבים בבחינת מסך המבדיל בין הקללות לראש השנה

היהודי הקדוש: "והאלקים עשה שיראו מלפניו" תכלית הדין היא רק כדי לעורר באדם יראת ה'

נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים, דכתיב ה' בקול שופר [הוי"ה הוא מדת הרחמים], ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם, והופך עליהם מדת הדין לרחמים, אימתי בחודש השביעי".

עוד אמרו במדרש (שם כט-ד): "כתיב (תהלים טז-טז) אשרי העם יודעי תרועה, וכי אין אומות העולם יודעים להריע, כמה קרנות יש להן, כמה בוקיננוס יש להם, כמה סלפירגסי יש להם, ואמרת אשרי העם יודעי, אלא שהן מכירין לפתות את בוראם בתרועה, והוא עומד מכסא הדין לכסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים, והופך להם מדת הדין למדת רחמים, אימתי בחודש השביעי".

והנה מצינו על כך ביאור נפלא ב"שפת אמת" (ראש השנה שנת תרנ"ח ד"ה אשרי), מדוע באמת תקיעת שופר מסוגלת להפוך מדת הדין לרחמים, והנה הדברים בלשון קדש:

"אשרי העם יודעי תרועה. דאיתא (ר"ה ט:): תקיעת שופר חכמה, דכתיב החכמה תחיה בעליה, תחיה הוא אפילו כשהאדם בשעת הסכנה, דכתיב ימותו ולא בחכמה, ועל ידי החכמה יכולים להחיות את עצמם, בעליה הוא השליט על החכמה, כמו דאיתא איזהו חכם הלומד מכל אדם, שמכל נפש יכולים ללמוד חכמה, כמו כן בעולם, שנה - בכל זמן ובכל מקום, יש ללמוד חכמה, כי כולם בחכמה עשית כתיב, וכל מה שברא הקב"ה למילף מינייה חכמתא.

ואפילו מדת הדין היא, כדי שילמד האדם מזה ליישר אורחותיו, וכשלומד מזה הדבר המבוקש ממנו מיד נמתק הדין, דכתיב והאלקים עשה שיראו מלפניו, וכשמקבלין מזה היראה מתהפך מדת הדין לרחמים. וזהו יודעי תרועה, שמבינים המבוקש ממדת הדין, וזוהו יודעין לפתות את בוראם בתרועה במדת הדין עצמו, ומיד עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים".

נרחיב בביאור דבריו הקדושים, על פי המבואר בספרים הקדושים כי תכלית מצות תקיעת שופר בראש השנה היא כדי לעורר את ישראל בתשובה מתוך חרדה, כמאמר הנביא (עמוס ג-ו): "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו". בספר הקדוש "ברית כהונת עולם" (מאמר אילו של יצחק פרק יח) אומר על כך רמז נפלא בפסוק (תהלים צו-ט): "חילו מפניו כ"ל הארץ" בגימטריא שופ"ר. וצריך ביאור מהו הענין לעורר בראש השנה חרדה ולא אהבת ה'.

אך ביאור הענין הוא על פי מה שאמר החכם מכל אדם (קהלת ג-ד): "והאלקים עשה שיראו מלפניו". והביא ה"מאור עינים" (פרשת נח ד"ה ותנח, ופרשת

יתרו בד"ה וידבר אלקים) הביאור על כך בשם הבעש"ט הקדוש זי"ע, כי מה שברא הקב"ה בעולם מדת הדין שהוא שם "אלקים", לא היה כדי להעניש את החוטא בפועל, אלא עיקר התכלית הוא להביא עליו יראת ה' כדי שיתעורר בתשובה, ועל ידי זה שוב אין צורך להעניש אותו בפועל. וזהו שאמר: "והאלקים עשה", מה שעשה הקב"ה מדת הדין שם אלקים הוא רק כדי "שיראו מלפניו", שלא יחטאו.

"משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה"

בספר "שיח שרפי קודש" (פרשת וישב) הביא מדברי החידושי הרי"ם שאמר בשם "היהודי הקדוש" הרה"ק רבי יעקב יצחק מפרשיסחא זי"ע, שדיבר בקדשו לפרש בזה דברי נעים זמירות ישראל (תהלים עו-ט): "משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה".

"החידושי הרי"ם זצ"ל אמר בשם היהודי הקדוש זצלה"ה זי"ע, משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה, שהדינים הוא רק ליראה מפניו, שנאמר (קהלת ג-ד) והאלקים עשה שיראו מלפניו, ולאחר שירא נתבטל הדין ושקטה. וזהו ממתיק הדינים בשרשן, שהדין הוא רק לצורך החסד, וזוהו שאדם מתיירא הוא ממתיק הדבר".

ומה מתוקים הם דברות קדשו של הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע שהביא ב"דברי שמואל", לפרש מקרא שכתוב (תהלים קיט-קסא): "שרים רדפוני חנם ומדברך פחד לבי". כי לפעמים כאשר הקב"ה רואה שאין האדם מתמלא ביראת ה' כראוי, הוא ממציא לו שרים שירדפוהו כדי שיתמלא פחד ורעדה, ומזה ישכיל להבין שהוא צריך להתיירא ביראה זו מהקב"ה. וזהו שאמר דוד המלך: "שרים רדפוני חנם", שאין בזה שום תועלת, וכל כך למה: "ומדברך פחד לבי", שהרי בלאו הכי אני מתמלא פחד ורעדה מדברך.

מעתה ירווח לנו להבין דברי ה"שפת אמת", כי תכלית תקיעת שופר בראש השנה היא כדי

שנתמלא פחד ורעדה מאימת יום הדין בבחינת: "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו", ועל ידי זה שוב לא יצטרך הקב"ה להעניש אותנו בפועל ממש. ומוסיף ה"שפת אמת" לפרש בזה מה שאמרו (ר"ה ט:): כי תקיעת שופר היא: "חכמה ואינה מלאכה", כי תכלית התקיעה היא להיות בבחינת (אבות פ"ד מ"א): "איזהו חכם הלומד מכל אדם", שילמד גם ממדת הדין להתעורר ביראת ה' כדי שימנע מהחטא, ועל ידי זה עומד הקב"ה מכסא דין ויושב על כסא רחמים, כי שוב אין צורך להענישו בפועל.

ויש להעיר כי מצינו ראייה ברורה לרעיון נשגב זה, שבזכות החרדה שמתמלאים ישראל מתקיעת שופר הם ניצולים מן הרעות, במדרש (פסיקתא רבתי סימן מ):

"אמר הקב"ה בראש השנה אני דן את עולמי, ובו ביום הייתי צריך לגמור את הדין, ולמה אני תולה עד עשרה ימים כדי שיעשו תשובה... למה התקנתי לכם שתהיו תוקעים בשופר בראש השנה, כדי שתהיו חרדים מתקיעת השופר, להתקין עצמיכם לתשובה, אמר הנביא (עמוס ג-ו) אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו, לפיכך אם יהיה רעה בעיר וה' לא עשה".

העצה הנפלאה בפרשת נצבים לביטול הקללות בפרשת כי תבוא

בדרך זו במסילה נעלה לבאר בדרך עבודה, איך פרשת נצבים היא בבחינת מסך המבדיל בין הקללות שבפרשת כי תבוא לראש השנה, על פי מה שהביא הרמ"א בסעיף הראשון בשלחן ערוך (אור"ח סימן א ט"א) לשון הרמב"ם ב"מורה נבוכים", עצה נפלאה להשיג יראת ה' על ידי שיתבונן בכל מעשיו שהוא עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה:

"שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טז-ח), הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דיבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם

שואל מעמך". ופירש רש"י שהוא על דרך: "אל תקרי מה אלא מאה", וכן מבואר במדרש תנחומא (פרשת קרח סימן יב) ובמדרש רבה (שם יח-כא): "ועתה ישראל מה ה' אלקיך, קרי ביה מאה אלו מאה ברכות".

ותמה ב"ישמח משה" הלא בפסוק כתוב בפירושו: "מה ה' אלקיך שואל מעמך", אם כן איך שייך לומר: "אל תקרי מה אלא מאה". וביאר על פי מה שהביא הרמ"א הנ"ל בשם הרמב"ם, שצריך להשיג יראת ה' על ידי שיתבונן תמיד שהוא עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה. אך לכאורה יש לתמוה, שהרי אנו רואים בעינינו כי ישנם בני אדם, אשר יודעים ומאמינים שהקב"ה מלוא כל הארץ כבודו, ובכל זאת אין היראה נופלת עליהם כאילו הם עומדים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה.

מאה כוחות הטומאה מבדילים בין האדם לקונו

ומבאר ה"ישמח משה" הענין בזה, על פי מה שכתב השל"ה הקדוש (פרשת חיי שרה תורה אור), כי בשמו של היצר סמא"ל ב' אותיות ס"ם הן מצד הטומאה, ואילו ב' אותיות א"ל הן מצד הקדושה שמהן הוא מקבל את חיותו. וזהו ביאור מאמרם בגמרא (סוכה נב.): "לעתיד לבוא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו". שיוציא ממנו חלק הרע ב' אותיות ס"מ, וישאר אצלו רק שם א"ל ויתהפך למלאך קדוש.

לפי זה מגלה לנו ה"ישמח משה", כי מצד ב' אותיות ס"מ שהן חלק הרע שביצר הרע שעולה בגימטריא מאה, יש ליצר הרע מאה כוחות הטומאה המפרידים ומבדילים בין איש ישראל להקב"ה, ועל ידי פירוד זה קשה לו לצייר בפועל איך שהוא עומד לפני הקב"ה כדי שתיפול עליו אימה ופחד.

על כן נתנו לנו חכמינו ז"ל עצה נפלאה לברך לה' בכל יום מאה ברכות בכוונה, כדי לסלק על ידן זה לעומת זה מאה כוחות טומאה הללו, ושוב לא יהיו כוחות אלו מסך המבדיל בינינו לבין אלקינו, וממילא נוכל לצייר שאנו עומדים לפני הקב"ה מלך מלכי המלכים ועל ידי זה יפול עלינו פחד ה' ויראת ה'.

הנה כי כן מדוקדק מאד מאמר חכמינו ז"ל שדרשו על הכתוב: "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך", משמע מלשון הכתוב כי ליראה את ה' הוא דבר קל בבחינת "מה", והנה עינינו הרואות כמה קשה הוא הדבר, ובאמת כבר תמחו על כך חכמינו ז"ל בגמרא (ברכות לג.): "אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא".

לכן כדי לתרץ קושיא זו דרשו: "אל תקרי מה אלא מאה", כלומר לא נוכל לקרוא תיבת "מה" שכתוב בפסוק: "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם

תכלית הקללות כדי להמשיך יראת ה' על ישראל כשהם מתמלאים יראה שוב אין שום צורך להענישם

שפת אמת: תכלית תקיעת שופר לעורך חרדה ויראת ה' כדי שיהפוך הקב"ה מדת הדין למדת הרחמים

מאה קולות השופר מערכבים את השטן כי הם מכניעים במספר השווה חלק הרע ב' אותיות ס"מ משמו

"אתם נצבים היום" בראש השנה בזכות מאה קולות השופר המבטלים מאה הקללות פחות שתיים

לישראל, זאת ועוד, איך פרשת נצבים היא בבחינת מסך המבדיל בין התוכחות לראש השנה, על פי מה ששינוי בגמרא (ראש השנה טז.): "למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השטן". וכתבו התוספות (שם: ד"ה כדי לערבב) הפירושו על כך:

"פירש בערוך כדאיתא בירושלמי, (ישעיה כה-ח) בלע המות לנצח, וכתיב (שם כז-ג) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול, כד שמע קל שיפוצא זימנא חדא, בהיל ולא בהיל, וכד שמע תניין אמר, ודאי זהו שיפוצא דיתקע בשופר גדול, ומטא זימניה למתבלע, ומתערבב ולית ליה פנאי למעבד קטגוריא".

פירוש, כששומע השטן קול השופר פעם אחת בתקיעות דמיושב לפני תפלת מוסף בעמידה, הוא נבהל ואינו נבהל, אבל כששומע את קול השופר פעם שנית גם בעמידה הוא אומר, ודאי כי זהו השופר הגדול שעתידי הקב"ה לתקוע לעתיד לבוא, והגיע זמנו להתבטל מן העולם, ומתערבב ואין לו פנאי לקטרג. וכבר נתייגעו המפרשים לבאר מדוע בפעם הראשונה השטן נבהל ואינו נבהל, ואילו בפעם השניה הוא נבהל וחושב שהגיע זמנו להתבטל מן העולם.

עוד ראוי לבאר מה שאנו נוהגים על פי מנהגי רבינו האריז"ל לתקוע מאה קולות בראש השנה, ומקור הדבר ממה שכתבו התוספות (ר"ה לג: ד"ה שיעור) בשם בעל ה"ערוך" (ערך ערב) שהמנהג לתקוע מאה קולות, ל' קולות בתקיעות דמיושב, ל' קולות בתקיעות דמעומד בתפלת הלחש, ל' קולות בחזרת הש"ץ, ועשרה קולות בקדיש לתקבל אחרי חזרת הש"ץ, כנגד מאה קולות שיבבה אמו של סיסרא כשראתה שלא חזר מן המלחמה.

ונראה לבאר הענין בזה על פי הקדמה יקרה ממשנתו הטהורה של ה"ישמח משה" (פרשת עקב ד"ה ועתה ישראל), אשר דיבר בקדשו לבאר מאמר הגמרא (מנחות מג:): "חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר (דברים י"ב) ועתה ישראל מה ה' אלקיך

אנשי ביתו וקרביו, כדיבורו במושב המלך, כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלוא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר (ירמיה כג-כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה', מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד".

הנה כי כן זהו ביאור הענין שפרשת נצבים היא מסך המבדיל בין הקללות לראש השנה, ורמז הקב"ה על כך במה שפתח את פרשת נצבים בפסוק: "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם", כי בזכות תקיעת השופר בראש השנה שנקרא "היום", שסגולתה לעורך חרדה אצל האדם בבחינת: "היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו", אתם נצבים כולכם בפחד וביראה לפני ה' אלקיכם, שאתם יכולים לצייר איך שאתם עומדים לפני המלך הגדול הקב"ה, ועל ידי זה שוב אין צורך שיעניש אותם הקב"ה בפועל, שהרי תכלית כל העונשים והקללות היא רק כדי לעורך את ישראל ביראת ה' בבחינת: "והאלקים עשה שיראו מלפניו".

וזהו שניחם משה רבינו את ישראל שהוריקו פניהם מהקללות שבפרשת כי תבוא: "אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה, והרי אתם קיימים לפניו". וביארנו הכוונה בזה שרמז להם משה על מה שהפסיק הקב"ה בפרשת נצבים בין הקללות בפרשת כי תבוא לראש השנה, כדי להציל את ישראל שלא יענשו ח"ו בקללות הללו, ולפי המבואר רמז להם גם עצה בדרך עבודה איך להינצל מן התוכחות: "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם", שיקיימו העצה שכתב הרמ"א בשם הרמב"ם, שיציירו בכל מעשיהם שהם עומדים לפני ה' אלקינו, ועל ידי זה יגיעו אליהם היראה והפחד וינצלו מן הדין.

מאה קולות כדי לערבב השטן

לכבוד ראש השנה הבא עלינו לטובה, ברצוני להעלות על שלחן מלכים רעיון נכבד, להרחיב הביאור בהבנת הנחמה העמוקה של משה רבינו

ליראה", אשר מזה משמע כי יראה היא דבר של "מה" בכך, רק אם נקרא מקודם "מאה" ברכות בכל יום, להכניע בהן מאה כוחות הטומאה של ס"מ המבדילים בינינו לבין ה', ועל ידי זה נזכה לבוא בנקל ליראת ה' בבחינת: "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה", כי נוכל לצייר כאילו אנו עומדים לפני ה'. אלו תוכן דבריו הקדושים.

רעיון קדוש זה מצינו גם ב"שם משמאל" (פרשת עקב שנת תר"ע) על הפסוק: "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה", ומתוך חביבות הדברים הנה לשון קדשו:

"והנה אמרו ז"ל (בבא בתרא ז.ז.) הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות, והוא ס"מ וכת דיליה, שמספר האותיות הבלתי טובות שבו שהן ס"מ מספרן מאה, והאותיות הטובות הן א"ל, ולעתיד ישחט הקב"ה את היצר הרע, היינו שיפריד בין אותיות ס"מ בין אותיות א"ל, והאותיות הבלתי טובות לא יקבלו עוד השפעה מן האותיות הטובות, וישארו כלא היו, והאותיות א"ל יכללו בקדושה.

והנה אותיות ס"מ מספרן מאה, והם מאה הכוחות החונים בין מפתחי הלב. וזהו שתיקנו מאה ברכות בכל יום, כי על ידי מאה הברכות מתדבק האדם בקדושה ומסלק ממנו את מאה הכוחות הנ"ל, ועל ידי זה יוכל לבוא ליראת שמים כנ"ל, וזה שבמצות היראה שנאמרה כאן נרמזו מאה ברכות כאמרם ז"ל אל תקרי מה אלא מאה".

מאה קולות השופר לבטל מאה כוחות הס"מ ומאה קללות

בדרך המלך נלך לבאר בזה מנהגנו לתקוע בשופר מאה קולות, כי היות שכפי המבואר תכלית התקיעות היא לעורר את האדם ביראת ה', בבחינת: "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו", כדי שלא נצטרך ח"ו לקבל את העונש בפועל ממש, אולם לפי המבואר הרי ישנם מאה כוחות הטומאה של אותיות ס"מ, שהם בבחינת מסך המבדיל שלא יוכל איש ישראל להתעורר ביראת ה', לכן מנהגנו לתקוע מאה קולות השופר בראש השנה, כדי לבטל בהם את מאה המחיצות של הטומאה, ועל ידי זה שוב נוכל להתעורר בנקל ביראת ה'.

והנה כבר נתבאר כי מאה הקולות של השופר מורכבים, מהתקיעות דמיושב ומהתקיעות דמעומד, תפלת הלחש ותפלת חזרת הש"ץ, עם עשרה הקולות בקדיש שאחרי התפלה. הנה כי כן יאירו עינינו להבין מאמר הגמרא: "למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין

כשהן עומדין, כדי לערבב השטן", כי על ידי תקיעות דמיושב ודמעומד מצורפים מאה קולות שמבטלים את מאה כוחות של הס"מ.

ובזה יעלה לנו ביאור דברי הירושלמי שהביאו התוספות כמין חומר: "כד שמע קל שיפורה זימנא חדא, בהיל ולא בהיל", כאשר שומע השטן רק תקיעות דמיושב שיש בהן שלשים קולות הוא נבהל ואינו נבהל, וכל כך למה, כי הוא נבהל ממה שנחלשו אצלו שלשים כוחות הטומאה, אבל אינו נבהל כל כך כיון שעדיין נשארו אצלו שבעים כוחות הטומאה. [נפלא לצרף בזה מה שכתב המקובל האלקי הרמ"ע מפאנו במאמר "מעין גנים" (חלק ב סוד התקיעות מקונטרס חדש) כי בהי"ל ול"א בהי"ל בגימטריא סמא"ל].

"וכד שמע תניין אמר, ודאי זהו שיפורה דיתקע בשופר גדול, ומטא זימניה למתבלע, ומתערבב ולית ליה פנאי למעבד קטגוריא". כאשר הוא שומע גם הקולות מתקיעות דמעומד שבהן אנו משלימים את כל מאה קולות המחלישים את כל המאה כוחות שלו מאותיות ס"מ, הנה אז הוא נבהל ומתערבב בחשבו שכבר הגיע זמן הגאולה, שאז ישחט אותו הקב"ה ויבטל ממנו ב' אותיות ס"מ.

בראש השנה אנו נצבים לפני ה' בלי מסך המבדיל

הנה כי כן מה טוב ומה נעים להבין בזה ביתר שאת, מה שניחם משה רבינו את ישראל שהוריקו פניהם מהקללות שבפרשת כי תבוא: "אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה, והרי אתם קיימים לפניו". וכבר ביארנו הכוונה בזה שרמז להם משה על מה שהפסיק הקב"ה בפרשת נצבים בין הקללות בפרשת כי תבוא לראש השנה, כדי להציל את ישראל שלא יענשו ח"ו בקללות הללו.

ולפי האמור הרווחנו להבין איך פרשת נצבים היא בבחינת מסך המבדיל בין הקללות לראש השנה, על פי מה שדקדקו המפרשים על מה שהביא רש"י בשם המדרש: "לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים", וצריך ביאור מה שאמרו: "מאה קללות חסר שתיים", ולא אמרו בפירוש: "תשעים ושמונה קללות".

ותירץ ה"כלי יקר" וכבר קדמו בכך ב"ספר הרוקח" (הלכות ברכות סימן שכ) כי באמת יש בהן מאה קללות, כי שתי קללות רמזות בפסוק (דברים כח-סא): "גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת יעלם ה' עליך", אלא שמאחר שאין מפורש מה הן הקללות, לכן הן נחשבות למאה

קללות חסר שתיים, כלומר שלא נתפרשו שתיים מהן. ולפי דברינו יש לומר כי מטעם זה המנהג הוא לתקוע בשופר מאה קולות, לא רק כדי להכניע ב' אותיות ס"מ כדי להחליש ולערבב את השטן, אלא גם כדי להמתיק ולבטל בהן את מאה הקללות.

ונראה להביא סימוכין לכך ממה שכתב ב"ספר הרוקח (שם) כי מאה ברכות מגינות ממאה קללות: "סדר ברכות. יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם, יתברך שמו מפי קדושו, אשר חשק בבני ישראל ושאל ממנו לברכו בק' ברכות כל היום... להגן על צ"ח קללות הכתובים במשנה תורה, וכשתדרוש גם כל חלי וכל מכה הרי ק".

וכן כתב "בעל הטורים" על הפסוק בפרשה ראשונה של קריאת שמע (דברים ו-ז): "ובקומך. תגין על הקו"ף, לומר כשיעמוד בבקר יתפלל ק' ברכות, וינצל מצ"ח קללות ועוד שתיים גם כל חלי וכל מכה". הנה כי כן כמו שמאה ברכות מבטלות ב' אותיות ס"מ ומגינות ממאה הקללות, כך מאה הקולות של השופר המערבבים את השטן על ידי שמכניעים ב' אותיות ס"מ, הם גם כן מצילים את ישראל ממאה הקללות.

מעתה יאירו עינינו להבין הטעם שפרשת נצבים היא מסך המבדיל בין מאה הקללות לראש השנה, כי ענין זה רמזו בפסוק הראשון: "אתם נצבים היום" בראש השנה "כולכם לפני ה' אלקיכם", בלי שום מסך המבדיל ביניכם לבין אלקיכם, על ידי מאה הקולות שאתם תוקעים בשופר לבטל מאה כוחות של הס"מ המבדילים בין האדם להקב"ה, ועל ידי זה אתם יכולים לצייר במחשבתכם שאתם עומדים לפני מלך העליון הקב"ה, אשר אז מובטח לנו מה שכתב הרמ"א בשם הרמב"ם: "מידי יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד".

והנה על ידי יראה זו מובטח לנו להינצל ממאה הקללות שבפרשת כי תבוא, שהרי לפי המבואר נשכיל להבין שכל הקללות הללו שכתב הקב"ה בתורתו, הן רק כדי שנתמלא ביראת ה' בבחינת: "והאלקים עשה שיראו מלפניו", וכאשר אנו מתמלאים ביראת ה' על ידי מאה קולות של השופר המעורר חרדה, שוב אין צורך שיעניש אותנו הקב"ה ח"ו בפועל ממש, ובזכות זה יתקיים בנו מאמר הגמרא: "תכלה שנה וקללותיה", ובמקום זה: "תחל שנה וברכותיה", ונזכה לכתובה וחתימה טובה, שנת גאולה וישועה במהרה בימינו אמן.

לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי' - נדבת משפחת מהדב הי"ו -

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com